

AZ EGÉSZSÉGES LÓ

(A betegség tüneteinek felismerése)

Ha saját lovad, pónid van, mindenképpen tisztában kell lenned azzal, hogyan tudod az állatorvossal együttműködve megőrizni a ló egészségét. Ha lovasiskolában tanulsz lovagolni, akkor is előfordulhat, hogy először Te veszel észre valami furcsát, nem megszokottat az iskolalovon: ilyenkor nagyon fontos, hogy szólj az oktatódnak.

Észre kell vened, ha valami nincs rendben a lovaddal. Bizonyos esetekben ez nagyon egyértelmű, máskor pedig egyáltalán nem az. Három dologgal kell tisztában lenned:

- Ismerned kell a lovad szokásait.
- Fel kell ismerned azokat a jeleket, amelyek valamilyen problémára utalhatnak.
- Vészhelyzetben gyorsan, de nyugodtan kell cselekedned.

Normál viselkedés - hőmérséklet, pulzusszám és légzésszám mérés.

Vannak olyan lovak, amelyek nem szeretik, ha a lázukat mérjük ezért, amíg nem vagy biztos benne, hogy a ló nyugodtan fog állni, kérj meg egy felnőttet, hogy segítsen. Érdemes beruházni egy digitális lázmérőbe, mert könnyebb leolvasni, és nehezebben is törik szét, mint a hagyományos fajta.

A lázmérő végét zsírozd be vazelinnel. Legjobb, ha a ló egyik oldalára állsz a fara mellé, egyik kezoddel félrehajtod a farkát, másikkal behelyezed a lázmérőt, kb. a hossza 2/3-ig. A hagyományos lázmérőt 2 percig, a digitálisat addig kell benn tartani, amíg nem csipog. Végül olvasd le a ló hőmérsékletét, és mosd le hideg vízzel a lázmérőt. A lovak normál testhőmérséklete nyugalmi állapotban **37,5 – 38 °C** között változhat. Ha a hőmérséklet 38 °C emelkedik, hívd fel az állatorvost.

Pulzus. A ló pulzusát az ujjaiddal tudod kitapogatni, de ne a hüvelykujjaddal próbáld, mert a hüvelykujjunknak is saját pulzusa van, s ez gyorsabb, mint a lóé. A két legkönnyebb pont, ahol ki tudod tapintani a pulzusát: az állkapocs csont alján, és a szem mögötti, a fül felé nyúló gödörben. 15 másodpercig számold a pulzusát, majd szorozd meg négygyel, így kapod meg a percenkénti szívverés számot. A pulzust nem könnyű kitapintani, ezért érdemes gyakorolni, mielőtt vészhelyzetben tényleg szükséged lenne rá. A normál pulzusszám nyugalomban lévő lónál **28-40 /perc**, de a nagyon edzett, jó állóképességű lovaknak akár 20-25 is lehet. Stressz, izgalom hatására gyorsan emelkedhet, de ha 55 fölé emelkedik, hívd az állatorvost.

Légzésszám. Figyeld, ahogy a ló oldala emelkedik és süllyed, vagy, ha hideg van, figyeld meg az orrából kijövő párafelhőket. A normál légzésszám **percenként 8-16** között változik, de

izgalom és munka hatására gyorsan emelkedik, főképp, ha meleg van. A lézésnek egyenletesnek, erőlködés-mentesnek kell lennie.

Hogyan ismerheted fel, ha rendellenesen viselkedik a lovad?

A betegség általános jele lehet a levertség, ha karámban, legelőn elkülönül a többi lótól, ha nem eszik, ha lefogy, ha izzad, ha szabálytalanul lélegzik, ha folyik az orra és ha lázas.

Kólikára utalhat: ha izzad, nem eszik, nyugtalan a boxban, az oldalát nézegeti, ismételten lefekszik és felkel, hempereg.

Duzzanat vagy melegedés a lábon: jelezhet gyulladást a patában, inakban, inbhüvelyben vagy az ízületekben. Ha ügetés közben bólogat a fejével, valamelyik elülső lábára sánta. A hátsó lábak húzása is sántaságot jelent.

BETEGSÉGEK MEGELŐZÉSE

Sok olyan dolog van, amivel meg tudod előzni, hogy a lovad beteggé váljon. A teendőket két külön kategóriába sorolhatjuk:

- Általános megelőző lépések, amelyek segítik egészségesen tartani a lovat
- Egyes betegségek megelőzése

Általános egészségmegőrző feladatok

A megfelelő tartási körülmények biztosításával és a friss, jó minőségű, jól előkészített takarmány etetésével sokat tehetünk lovunk egészségi állapotának megőrzése érdekében, de az is fontos, hogy kerüljük a hirtelen takarmányváltást. Néhány dologra különösen oda kell figyelni:

- A takarmányt úgy kell tárolni, hogy véletlenül se férjen hozzá a ló, különösen a póni, mert a mértéktelen evés kólikához, savós patairhagyulladásához, fuldokláshoz vezethet.
- A friss, nedvdús fű legelését korlátozni kell, főleg a pónik esetében, akik könnyen kapnak tőle savós patairhagyuladást.
- Ha egy ló néhány napig nem mozog, mindenképpen csökkenteni kell a koncentrált takarmány mennyiségét, nehogy „ünnepi betegség” alakuljon ki nála.

- Ha cukorrépa szeletet etetsz, mindig jó alaposan áztasd be, különben fulladozni fog tőle a ló.
- Rendszeres körmöléssel, patkolással megelőzhető bizonyos sántasági problémák kialakulása.
- Jól illeszkedő, tisztán tartott nyereg, heveder és az izzasztó használatával kivédhetők a nyeregtörések.
- A mindennapos ápolással megelőzhető a csüdsömör, a különféle bőrfertőzések kialakulása.

Egyes betegségek megelőzése - Vakcinázás

Tetanusz ellen minden lovat be kell oltani. A tetanusz súlyos, halállal végződő betegség, a baktérium, amely okozza, a talajban mindenhol jelen van. Évente, rendszeresen kell oltani ellene a lovakat.

Az influenza hasonló megbetegedést okoz a lovaknál, mint az embereknél. Vírusa a levegőn keresztül terjed egyik lóról a másikra, erősen fertőző. Ha a lovaddal versenyekre, bemutatókra, táborokba jársz, évente kétszer kötelező beoltani influenza ellen. Előfordulhat, hogy a ló az oltás után kissé bágyadt lesz egy-két napig, ezért érdemes olyan időszakban beoltatni, amikor könnyebb munkát végzel vele.

Amikor kell, érdemes kombinált injekciót beadatni a lónak, azaz együtt az influenzát és a tetanuszt.

VÉDEKEZÉS A FÉRGEK ELLEN

Minden póni, vagy ló megfertőződhet különféle férgekkel. A fertőzés leggyakrabban úgy fordul elő, hogy a ló a fűvel megeszi a lárvákat, amelyek aztán a ló bélfalában fejlődnek ki. A kifejlett férgek petéket raknak, ezek a ló trágyájába kerülnek. A kis mértékű féregfertőzés általában nem okoz gondot, de ha nagyon férges a ló, az betegséghez, akár az elhullásához is vezethet, főleg ha fiatal vagy öreg lóról van szó.

Többféle féreg van, amely az életciklusa egy részét a ló beleiben vagy a szomszédos erekben éli, közben rongálja a bélfalat vagy azokat az ereket, amelyek oxigént és tápanyagot szállítanak a bélhez.

A férgesség tünete lehet a fogyás, a hasmenés, a kólika és a rossz kondíció. Két fő módja van a férgek elleni védekezésnek, a legjobb a kettőt kombinálni.

Legelőápolás

A legelő ápolása rendkívül fontos, mivel a férgek petéi a trágyával jutnak ki a szabadba. Amikor a lárvák kikelnek, a fűszálakkal együtt lelegeli őket a ló. Ha legalább hetente kétszer összeszedjük a trágyát, akkor megszakítjuk a férgek életciklusát, és megakadályozzuk a visszafertőződést. Nagy területű legelőn, ahol ez nem megoldható, a fogasolás jelenthet segítséget, mert a széthúzott, gyorsan kiszáradt trágyában nem életképesek a lárvák.

Féreghajtás

A másik módszer, ha rendszeresen adunk féreghajtót a lovaknak. A féreghajtás alapvető szabályai:

1. Ha legelőápolással kombináljuk (azaz összeszedjük a trágyát a legelőről), kora tavasztól késő őszig kell féregteleníteni.
2. Ha nem szedjük össze a trágyát, egész évben kell féregteleníteni
3. Attól függően, milyen szert használunk, 4-8 hetente kell féreghajtást végezni.
4. Évente más-más féreghajtót kell használni.
5. Azokat a lovakat, amelyek ugyanazon a legelőn vannak, egyszerre kell féregteleníteni.
6. Ha új ló kerül a csoportba, mindenképpen féregteleníteni kell, mielőtt kiengedjük a többi ló közé.

Érdemes évenként váltani a féreghajtó típusát, mivel a férgek hamar rezisztenssé, azaz ellenállóvá válnak egy-egy hatóanyaggal szemben. Ennél gyakrabban azonban nem ajánlatos változtatni, mert azzal csak súlyosbítjuk a helyzetet. Legjobb, ha állatorvostól kérsz tanácsot, milyen féreghajtási programot használj.

Ha lovad szamarakkal van egy legelőn, speciális féreghajtóra van szüksége, mert a szamarak megfertőzhetik egy olyan féreggel, ami lóról lóra nem terjed, de szamártól megkaphatja a ló, és ez krónikus köhögést, orrfolyást okoz.

Nyár közepén, végén a bagócsfély is kínozhatja a lovakat. Az inkább méhre hasonlító rovar a ló lábára, sörényére, szőrére petézik. Amikor a peték kikelnek, irritálják a lovat, ezért lenyalja őket. A lárvák megkapaszkodnak a ló gyomrában, emésztési zavarokat vagy akár a gyomor kifeléyesedését is okozhatják. A bélsárral kiürült, bebábozódott lárvákból a trágyában fejlődnek ki a legyek 30-40 nap után, amelyek aztán újra fertőznek.

Istállóban tartott lovak esetében a rendszeres, alapos trágyázás a féreg visszafertőzés elkerülése miatt is fontos, a féreghajtó szerek használatáról az ő esetükben is érdemes kikérni az állatorvos véleményét.